

Party u kući Levi

Ercegovac, Bruna

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Arts Academy / Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:175:328805>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Arts Academy](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
UMJETNIČKA AKADEMIJA

BRUNA ERCEGOVAC

Party u kući Levi

SPLIT, 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
UMJETNIČKA AKADEMIJA

LIKOVNI ODJEL

Party u kući Levi
ZAVRŠNI RAD

NAZIV ODSJEKA: Slikarski odsjek

Predmet: Slikarstvo VI

Studentica: Bruna Ercegovac

Mentori: Vedran Perkov, prof. art.

Teorijski mentor: dr. sc. Blaženka Perica, doc.

SPLIT, rujan, 2021

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Bruna Ercegovac, kao pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišne prvostupnice Slikarstva, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis:-----

SAŽETAK

Temeljna dokumentacijska kartica

Sveučilište u Splitu

Umjetnička akademija
Likovni odsjek

Završni rad

Party u kući Levi

Bruna Ercegovac

Hrvojeva 8

21 000 Split

Tema ovog završnog rada je djelo nastalo kao rezultat prvog zadatka s ovogodišnjeg kolegija Slikarstva. Studenti su pri dodjeli zadatka koji je imao naslov "Interpretacija" metodom slučajnog odabira, "na izvlačenje", dobili po tri umjetnika kao predložak za navedenu temu. Umjetnik i djelo na koje je stavljen fokus u ovdje priloženom radu je slika *Gozba u kući Levi* (1573, ulje na platnu, 560 x 1309 cm) Paola Veronesea (1528-1588). Rad znamenitog slikara tzv. Venecijanske škole je monumentaln u svom značaju i majstorski napravljen. Stilski se ova slika smješta u razdoblje renesanse (14. - 16.st.) koje odlikuje preporod antike, humanizam i brojne novosti u procesu slikarstva. To je ujedno razdoblje koje se smatra početkom modernog doba.

Spomenuta slika je dupkom popunjena ljudima. Ono što je autoricu ovog završnog rada oduševilo kod prikazanih ljudi nisu bili njihovi raskošni kostimi ili bogat kolorit, već sama njihova 'ljudskost', odnosno dojam da svatko od njih postoji/postojao je i ima/imao je svoj život izvan te slike i tog trenutka.

Namjera je bila u interpretaciji Veroneseove slike interpretativnu verziju napraviti tako da se dojam mase likova pojača i da ih se prikaže, ne kao nedohvatljive i svete, kao pripadnike daleke prošle generacije, već kao suvremene osobe slične nama. Razmišljanja u tom smjeru vodila su do ideje animacije i plesnog 'partija', nečega bliskog današnjici, što likovima udahnuje još jedan život i na zabavan način reinterpreтира biblijsku temu kako je ona viđena u 16. stoljeću kod Veronesea.

Ključne riječi: interpretacija, ljudskost, renesansa, animacija, ples

The topic of this final paper is a work created as a result of this year's Painting course first assignment. This task (under the name *Interpretation*) was assigned randomly. Each student got three influential artists as a starting point. The artist and his work which this paper primarily focuses on is Paolo Veronese (1528-1588) and his painting *The Feast in the House of Levi* (1573, oil on canvas, 560 x 1309 cm). This painting, made by famed Venetian school artist, is monumental in its importance and masterfully done. Stylistically, this work firmly belongs to the Renaissance period (14th - 16th century), an era characterized by the revival of antiquity, humanism and numerous innovations in the field of painting. It is also a period considered to be the beginning of the modern age.

Aforementioned painting is „filled“ with people to the brim. What delighted the author of this final paper were not the rich colours or lavish garments, but rather mere 'humanity' of the painted characters, and the notion that each one of them exists/existed and has/had a life outside of this picture and this moment.

The intention behind interpreting Veronese's painting was to make a new rendition of it in such a way that it enhances the feeling of characters' multitude and presents them not as inaccessible and sacred, as members of the distant past generation, but as contemporary people similar to us. Pondering in that vein led to the idea of animation and a modern dance party, something present today, granting another life to these characters and reinterpreting, in an entertaining way, the biblical theme as seen in the 16th century by Veronese.

Key words: interpretation, humanity, renaissance, animation, dance

SADRŽAJ

Uvod	1
Povijesni aspekt	1
Realizacija	2
Interpretacija teme <i>posljednja večera</i>	3
Interpretacija interpretacije i aproprijacija.....	4
Zaključak	6
Popis literature.....	8
Prikaz rada.....	9

Uvod

“*Party u kući Levi*”, 2021.
Animacija, 4' 07”

Animacija *Party u kući Levi* završni je rad čija je tema je interpretacija *Gozbe u kući Levijevoj* (1573, ulje na platnu, 560 cm x 1309 cm) Paola Veronesea (1528-1588).

Iz originalnog rada Veronesea preuzeta je pozadina i osnovna kompozicija likova. Likovi su u konstantnom pokretu, animirani s pet ručno crtanih ‘frejmova’ i zvučnom pozadinom.

Vesela glazba kombinirana sa žamorom gomile i plesom, pobuđuje ugođaj razigranog partija. U kratkom vremenskom periodu svaki od prisutnih likova na slici ima svoju akciju, primarno u obliku plesnog pokreta, ali tu su i sekundarne manje primjetne radnje i interakcije između likova. Način na koji je autorica željela prikazati bliskost među figurama očituje se kroz te male radnje poput pogleda između dva ili više likova, dijeljenja hrane, pića ili najčešće razmjene osmjeha kao reakcije likova jednih na druge. Namjera ovog rada, koji je nastao za vrijeme trajanja pandemije Covid19, tome sukladnih mjera zaštite i njima uzrokovanih ograničenja, jest da u promatraču pobudi osjećaj bivanja dijelom neke grupe. Iz tog razloga, idealno zamišljen način izlaganja rada jest projekcija u stvarnoj veličini, sa stereo zvučnicima i s mogućnosti izravnog sudjelovanja/uključivanja publike.

Pojavljuje se povezanost s modernim čovjekom kroz odabir glazbe i plesnih pokreta, ali aproprijacijom elemenata slike *Gozbe u kući Levijevoj* stvorena je veza i s drugim povijesnim razdobljem, erom renesansnog čovjeka. Osnovna poruka koju se autorica rada nadala pobuditi u promatrača je pozitivan osjećaj povezanosti i društvenosti.

Povijesni aspekt

Djelo čija interpretacija je opisana u ovom tekstu je *Gozba u kući Levijevoj*, slika također poznata i pod nazivima *Blagdan u kući Levi* ili *Krist u kući Levijevoj*. Talijanski slikar Paolo Veronese je 1573. godine naslikao djelo u tehnici ulja na platnu u impresivnim dimenzijama 560 x 1309 cm. Jedno od najvećih platna 16. stoljeća, originalno je zamišljeno da krasi zid blagavaonice dominikanskog samostana Bazilika di Santi Giovanni e Paolo i sukladno tome da prikazuje biblijsku scenu *posljednje večere*. Paolo Veronese je odabran da napravi novo djelo kao zamjenu Tizianove (1490-1576) slike *Posljednja večera* koja je uništena u požaru 1571. godine. Međutim, kako je bio običaj za slikare tog perioda, osim zadane osnovne teme umjetnik je imao potpunu slobodu u realizaciji kako to savjetuje Leon Battista Alberti u svom *Traktatu o slikarstvu* (1435), što je kod Veronesea rezultiralo prizorom Isusa i njegovih učenika okruženih dvorskim ludama, patuljcima, Turcima, stražarima, aristokracijom i psima. Tema slike, vezana uz Evandjelje po Luki, je značajna centralna tema za katolički kler te oni nisu bili zadovoljni nepoštivanjem i ‘griješnoću’ koju je prizor s tako živopisnim likovima izražavao uključivši neidealizirane elemente, pa i nekršćanske članove društva onog vremena. Premda se Paolo Veronese opravdavao kako je na tako golemom platnu, zbog kompozicije morao dodati još likova, Sveta Inkvizicija nije bila zadovoljna proglašivši njegovo

“rješenje” krivovjermem koje pogoduje ukrasima i estetici, pa je slikar dobio rok od tri mjeseca da prepravi sliku.¹

Radeći minimalne preinake na samoj slici (dodana je inskripcija) Paolo Veronese je nanovo riješio problem pukom promjenom naziva rada. *Gozba u kući Levijevoj* je također prizor iz Evandjelja, ali od manje važnosti i značaja. Također je u prilog ove biblijske teme i naslova išao opis scene gdje je rečeno da su ‘griješnici’ prisutni uz Isusa.

Slika se danas nalazi Gallerie dell'Accademia u Veneciji.

Razlog izbora medija animacije kao načina interpretacije spomenute slike jest činjenica da je originalna slika prepuna dojmova akcije i životnosti. S mnoštvom likova postaje zanimljivija što se duže promatra. Suvremeni način užurbanog života, mobilnosti koja pretpostavlja ne samo privlačenje pažnje brzinom pokreta, već i letimično, hitro gledanje odgovara promišljanjima i interesima autorice, kako je animacija logičan način kojim je moguće uprizoriti i naglasiti postojeće karakteristike originala u smislu aktualnih mogućnosti vizualizacije.

Realizacija

Za bazu rada korištena je digitalna kopija spomenute Veroneseove slike *Gozba u kući Levijevoj* u najvećoj rezoluciji koju je bilo moguće pronaći na internetu. S Wikipedije je skinut dokument [Gozba u kući Levijevoj \(uređeno, odnosno već digitalno refigurirana verzija\)](#). Svi likovi na preuzetoj slici su prebojani digitalnim alatom Paint Tool SAI dok cijela slika nije bila potpuno ispražnjena od ljudi. Bilo je bitno da svi originalni likovi budu izbrisani, ali i da onda umjesto njih ne ostane čisti, bijeli prostor, već nastavak pozadine slike, izgledom što sličiji originalu. To se postiglo s nekoliko digitalnih kistova i tekstura.

Ovako dobivena slika, i dalje jako visoke rezolucije, upotrijebljena je kao pozadina za ostatak rada. Na originalnoj slici *Gozba u kući Levijevoj* svi su likovi podijeljeni u male grupe radi olakšanja postupka animacije. Grupe su se “prirodno” presložile prema originalnoj kompoziciji, bilo blizinom određenih likova, bilo njihovim odvajanjem od ostatka prostora sa stubama, stupovima i sličnim elementima.

Crteži su ručno nacrtani rapidografom na paus papiru, potom skenirani, digitalno obojeni i grupa po grupa smješteni u format.

Polazna točka za plesne pokrete je uvijek bila pozicija s originalne slike. Originalnu poziciju se dodatno naglasilo i od tuda se utvrdilo koji plesni pokret najbolje odgovara za nastavak pokreta. Najjednostavniji primjeri su kimanje glavom ili ramenima, dok su kompleksniji pokreti pretpostavljali zaokrete cijelim tijelom ili istovremenu interakciju među više likova. Pojedinačni pokreti su se uvijek trebali tokom petog “frejma” prirodno vratiti u početnu poziciju, budući da se cijela animacija trebala u nedogled ponavljati (biti postavljena u *loop*). Za postizanje željene atmosfere, dodani su reflektori, filter u boji i glazba.

Kao glazba za animaciju (i sam indikator koliko dugo će animacija trajati) korišten je “Heaven Up” od Hideki Naganume. U pozadini toga također su dodani ambijentalni zvukovi poput razgovora, žamor gomile ljudi u restoranu i slično.

¹ Navodi uz poglavlje Povijesni aspekt preuzeti su s nekoliko internetskih izvora do kojih se dolazi s upitom za “Blagdan u kući Levija, Paolo Veronese”. Primjer je i stranica [Blagdan u kući Levija, Paolo Veronese, 1573 - Muzeji i umjetnost - 2021 \(subterfugue.org\)](#)

Finalno, cijela animacija je sastavljena u alatu Adobe After Effects.

Interpretacija teme *posljednja večera*

Dosada je tekst ovog završnog rada bio primarno fokusiran na praktičan dio, ideju rada ili povijesnu pozadinu. Međutim teorijski pristup također je neizostavan za razumijevanje ovog djela.

Prva stavka na koju treba pobliže obratiti pozornost jest činjenica da je ovaj rad interpretacija. Animacija *Party u kući Levi* je izravna interpretacija slike *Gozba u kući Levijevoj* Paola Veronesea. Promatrajući međutim odnos između ta dva rada, tema "interpretacije" se može produbiti i uslojiti, jer je originalni uzor/predložak i sam interpretacija. Paolu Veroneseu je bio cilj naslikati temu *posljednje večere*, motiv koji je već i prije njega nebrojeno puta bio obrađen kao jedna od važnijih scena iz Biblije. Premda je rad Paola Veronesea neporecivo originalan u svojoj izvedbi, kao često izvođena i ponavljana ova scena ima svoju već prethodno zadanu ikonografiju, konvencije, pravila i attribute koji su se ponavljali iz interpretacije u interpretaciju odnosno od jedne slikovne realizacije do druge. Specifična izvedba je ovisila o autoru, vremenu i kulturi u kojoj se on nalazio. Tako na primjer, neki od najranijih primjera *posljednje večere* prikazuju niski stol i ležeće figure - način objedovanja koji je prisutan u doba Rimskog Carstva. Originalno se vjeruje da scena potječe iz Grčke, 7. st. pr. Kr., dok je James Seward, među suvremenijim verzijama, naslikao kvalitetnu povijesnu ilustraciju *This is my body* (2005). Rane prikaze odlikovali su minimalni detalji u karakterizaciji likova, a jedini atribut koji u nekim slučajevima izdvaja Isusa je njegova aureola s križem u sredini, dok je dodatno obilježje cjeline bila i specifična plošnost slike.

Na kasnijim primjerima, kao što je to na slici *Posljednja večera* Leonarda da Vincija (1452-1519), koja je jedna od najpoznatijih interpretacija te teme, razrađena je centralna perspektiva, likovi se nalaze u prostoru, fizički ga zauzimaju okruženi idealnom renesansnom arhitekturom tog vremena, a svaki lik je različit u svojoj karakterizaciji, pa više nema potrebe za isticanje Krista aureolom iznad glave. Mnoge promjene unesene u ovaj biblijski motiv/prizor tijekom vremena su pridodane s namjerom pa se prizor transformira od skromne male večere do raskošne gozbe gdje apostoli nose odjeću imućnih građana tog vremena. Ipak, pored namjernih događala se i mnoštvo manjih preinaka koje su nesvjesno, ovisno o kulturi, iskustvu i znanjima autora postajale dio slike.

Tek naknadno, s pogledom izvan konteksta tog vremena i okružja, mogu se primjetiti karakteristike nastale unutar određenih konteksta. U naredno imenovanom kronološkom nizu različitih izvedbi moguće je slijediti dotične promjene:

Euharistijska večera: katakombe sv. Calixtusa, početak 3. stoljeća

Posljednja večera, mozaik u Sant' Apollinare Nuovo, 6. stoljeće

Posljednja večera, Giotto di Bondone (1267-1337)

Posljednja večera, 1495-1498., Leonardno da Vinci (1452-1519)

Posljednja večera, 1547., Lucas Cranach Stariji (1472-1553)

Posljednja večera, 1592-1594., Jacopo Tintoretto (1518-1594)

Posljednja večera, 1630-1631., Peter Paul Rubens (1577-1640)²

Paolo Veronese je u slikanju svoje verzije previše odstupio od zadane sheme i konvencija i stoga se, kako je spomenuto u poglavlju "Povijesni aspekt", umiješala Inkvizicija. Nepobitna je međutim činjenica da je slikar za svoj rad imao na raspolaganju bogatu povijest interpretacija iste teme na koje se mogao pozvati kao na uzor.

Postavimo li tezu da je slika *Gozba u kući Levijevoj* Paola Veronesea interpretacija ne samo Ticianove slike na temu *posljednja večera* već i mnogih drugih slika iste teme, preostaje odgovoriti na pitanje po čemu je – ili nije - završni rad, animacija *Party u kući Levi*, interpretacija-

Kako bi odgovorili na to pitanje prethodno treba utvrditi terminologiju. Što je dakle definicija interpretacije? Prema hrvatskom enciklopedijskom rječniku³ interpretacija (lat. *interpretatio*) znači:

1. Tumačenje, objašnjenje, shvaćanje; misaoni postupak, odnosno izlaganje, izjava kojom se utvrđuje smisao ili značenje neke pojave, teksta, zakona i dr. (službena interpretacija, znanstvena interpretacija).
2. U filozofiji interpretacija označuje "umijeće tumačenja" (*ars interpretandi*), bilo općih prirodnih zakona indukcijom i metodičkim uopćavanjem (generaliziranje, F. Bacon), bilo svetih, pravnih, književnih, filozofskih i bilo kojih drugih spisa ili ljudskoga govora uopće, što je posao biblijske, pravne, književne i filozofijske hermeneutike.
3. Način bavljenja književnim tekstom koji je u suvremenu znanost o književnosti uvela hermeneutika. Temelje joj je postavio Schleiermacher (*Hermeneutika*, 1832) vezujući raščlambu djela za prethodan intuitivni uvid u njegovu cjelinu. Na takvu je uživljavanju u doživljajni svijet autora W. Dilthey izgradio specifičnost duhovnih znanosti kojima je u osnovi razumijevanje, za razliku od prirodnih koje se navodno služe objašnjavanjem. (podcrtala autorica) Angloamerički teorem tzv. unutarnjega pristupa (*intrinsic approach*) i njemačka kritika primjerena djelu (*werkimmanente Kritik*) ustraju dakle na razumijevanju koje poštuje jedinstvenost predložka odbijajući mu nametnuti ikakve apriorne sheme.
4. U kazališnoj umjetnosti i glazbi izvedba djela; način kojim npr. glumac ostvaruje ulogu ili redatelj scensko djelo, odnosno u glazbi način kojim interpreti (pjevači, instrumentalni solisti, dirigenti, zborovi, orkestri) izvode notni zapis skladbe pretvarajući je u njezin zvučnik oblik.

Interpretacija interpretacije i aproprijacija

Radovi - ovaj o kojem je riječ u završnom radu *Party u kući Levi* i Veroneseova slika *Gozba*

² Podaci su preuzeti s nekoliko internetskih izvora, primarno s Wikipedija stranice o temi *posljednje večere* pod poglavljem *Umjetnički prikazi*.

³ Usp. *interpretacija* | *Hrvatska enciklopedija*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021 <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27664>>. (Pristupljeno 9. 8. 2021.)

u kući Levijevoj - su prema ovim navodima najbližiji objašnjenju pod brojem 3, što znači da su to dvije različite interpretacije, ali samo jedan od tih radova, naime ovaj završni rad, jest i aproprijacija. Zašto? Paolo Veronese, kako je prethodno spomenuto, slikao je interpretaciju originalnog događaja stoljećima starijeg od njega samog, pritom prikazujući taj prizor iz očišta u okviru svoga vremena. Kada kažemo da je to interpretacija onda povodom istog slikovnog predloška/teme ne mislimo u prvom redu na ikonografske, likovne konvencije i varijacije teme, već prije svega na to da se radi o odnosu prema **literarnoj referenci/predlošku** kao izvorištu, dakle o tekstu/opisu jednog događaja iz biblijskog doba, to jest slikovnom prikazivanju sukladno individualnom razumijevanju opisanog sadržaja. I premda postoje mnoge sličnosti s drugim vizualnim prikazima/radovima iste tematike, kao rezultat tih ponavljajućih elemenata te radove se ne može nazvati aproprijacijama - nije se naime radilo o svjesnom preuzimanju dijelova, fragmenata s poznatih slika ili cjeline slika starijih i/ili drugih slikara s namjerom problematiziranja odnosa originala i kopije, odnosno citatima, postupcima redefinicije, rekompozicije, fotomontaže... tipičnima za razdoblje 20. stoljeća i suvremenu umjetnost aproprijacije⁴. Slikovni predlošci na koje se referirao Veronese ostaju na razini interpretacije.

S druge strane završni rad, animacija *Party u kući Levi* interpretira istu scenu sa suvremenim zaokretom - od upotrebe tehnoloških sredstava koja su danas dostupna pa sve do motiva suvremenih plesnih pokreta, ali koristeći pritom dijelove digitalne reprodukcije rada Paola Veronesea, odnosno primarno prisvajajući, koristeći aproprijaciju poznatog vizualnog predloška. Format, kompozicija i cijela pozadina slike s preinakama su korišteni u animaciji. Takav oblik aproprijacije zahvaljujući današnjoj tehnologiji je jednostavniji nego ikada, no njegovo značenje ne ograničava se tek na tehnološku inovaciju već širi granice vidljivosti zahvaljujući onim - tehničkom mediju imanentim, nemimetičkim obilježjima proizvodnje slikovnosti koja prije nije bila dostupna na takav način u polju vizualnosti.

Digitalna reprodukcija je preuzeta s interneta, javno dostupne enciklopedije Wikipedija. U slijedu toga, nije bio problem odlučiti koji dio slike preuzeti izravno, a koji posebno preraditi. Autorica ovog završnog rada i animacije *Party u kući Levi* je poznavala povijest teme *posljednje večere*, ali nije započela rad na svom djelu s ciljem da se strogo pridržava iste biblijske teme. Primarni fokus i element koji je željela izraziti u svojoj verziji jest već prije spomenuta 'ljudskost' likova, dojam njihove upečatljive životnosti. Gomila ljudi, bogato raznolika, živopisna izgledom, prenosila je gotovo karnevalski ugođaj. Uz pomoć tehnoloških pomagala unijet je i pokret i glazba, to jest likovima koji su potekli iz statične slike pridodani su novi aspekti aktivnosti te značenjski "realistički" sadržaji zahvaljujući raspoloživim sredstvima vremena u kojem živimo. U svemu tome ostajanje pri točnosti prikaza scene iz Biblije odnosno pokušaj da se literarni opis izravno nanovo tumači iz suvremenog očišta nije bio prioritet. Što je razlika u odnosu na umjetnike poput Billa Viole (1951), Onisima Coltea (1952) ili Marina Gherasima (1937), koji su svi odreda ostvarili odlične primjere suvremenog načina obrade i interpretacije biblijskih tema. Koristeći današnje medije oni nanovo interpretiraju - na način aproprijacije starog gradiva, na način preuzimanja već poznatih, viđenih prizora koji su i gledateljima vrlo prepoznatljivi. Pritom imaju slobodu fokusirati se na dio koji svakog ponaosob zanima, bilo to duhovno shvaćanje tema iz Biblije (*Eternal Return*, 2000, Bill Viola), reimaginacija novog vizualnog identiteta (*Footprints on the Water*, 2005, Onisim Colta) ili aproprijacija tradicionalne ikonografije (*The Angular Stone*, 2009, Marin

⁴ Podaci o pojmu aproprijacije preuzeti su s predavanja dr. sc. Blaženke Perice na prijediplomskim kolegijima Suvremena umjetnost 3 i Suvremena umjetnost 4.

Gherasim)⁵. Pritom je bitno imati na umu da su svakom od prethodno spomenutih umjetnika Biblija i tekstovi iz nje prva točka reference.

Djelo *Party u kući Levi* naime nije interpretacija teme *posljednje večere*, već je **prisvojena** jedna konkretna slikovna interpretacija jedne scene opisane u Bibliji u izvedbi Paola Veronese kroz sliku *Gozba u kući Levijevoj*, kojoj je prethodila interpretacija iste scene na slici s nazivom *Posljednja večera* na način kako je scenu tumačio Tizian.

U razlici pristupa temi *posljednje večere* može se uočiti i razlika između statusa slike i slikarstva od renesanse do suvremene umjetnosti, odnosno do pojma slike i slikarstva danas. Suvremena interpretacija je oslobođena 'tereta' naracije kojoj je originalni predložak, u težnji interpretiranja literarnog izvora i vjernosti ikonografskim konvencijama bio podvrgnut. Paolo Veronese se izvrgnut opasnosti za svoj život i karijeru morao pridržavati zadanih smjernica. Umjetnost renesansnog vremena u većini slučajeva je bila u službi mecena i vjerskih institucija kao naručitelja djela. Danas ne postoje nedodirljive teme na takav način, a naručitelji, kada i posoje, nisu ti koji prioritetno određuju izvedbu neke teme. Slika postoji sama za sebe i kada priča o drugoj slici do te mjere da se može postaviti pitanje utječe li, i u kojoj mjeri, poznavanje povijesne pozadine na promatranje animacije *Party u kući Levi*?

Zaključak

Razumijevanje teorije i povijesti umjetnosti bez sumnje otvara mogućnosti promatranja ovoga rada na razini dubljoj od pukog laičkog estetičkog doživljaja. Poznavanjem definicija aproprijacije u okviru umjetnosti, metaumjetnosti i/ili metaslikarstva suvremenih fenomena unutar kojih se stvaraju djela koja kroz umjetnost govore o umjetnosti, odnosno realiziraju se "slike koje se bave sobom i drugim slikama"⁶, promatrač je u mogućnosti postaviti pitanja o prirodi dotičnog završnog rada koja osoba bez tog znanja ne bi mogla postaviti. Naročito je to značajno za pitanje metaumjetnosti čija svrha je analitički pristup radu i teoretiziranje o odnosu umjetničkog djela i/ili slike u usporedbi s cjelokupnom umjetnosti i kulturom. Metaumjetnost je tako prema Mišku Šuvakoviću⁷ "varijantni širi naziv za konceptualnu i analitičku umjetnost. Terminom metaumjetnost naglašava se da umjetničko djelo, tekst umjetnika ili umjetnički čin pokazuju, prikazuju ili govore o prirodi umjetnosti, umjetničkom radu, svijetu umjetnosti i kulturi. Smisao metaumjetnosti nije postizanje estetskog ili umjetničkog doživljaja i iskustva nego razumijevanje i razjašnjavanje prirode, koncepta i jezika umjetnosti. Umjetničke i estetske vrijednosti su u funkciji spoznajnih ciljeva umjetnika

⁵ Za navode o ovim autorima i djelima usp.: 1. izvor za Billa Viollu je *artnet* stranica (<<http://www.artnet.com/artists/bill-viola/>>), kratka biografija i širok opus radova; 2. za Onisima Coltea je također *artnet* stranica korištena kao izvor (<<http://www.artnet.com/artists/onisim-colta/>>); 3. a za Marina Gherasima izvor je *Wikiart* stranica (<<https://www.wikiart.org/en/marin-gherasim/all-works#!#filterName=all-paintings-chronologically,resultType=masonry>>)

⁶ J.W.T. Mitchell u svom eseju "Metaslike" objavljenom u zborniku *Vizualni studiji* (uredio Krešimir Purgar; izdano u Zagrebu, 2009.) definira pojam metaslike. Svrstane u pet kategorija: sama slika, druge slike, dijalektičke slike, metametaslike i metaslike koje govore, metaslike na samoreferentan način govore o sebi samima ili o drugim slikama. Premda je u povijesti umjetnosti prema definiciji Mitchella primjer pojma metaslike kakvim ga je on opisao već dugo postojao (npr. Diego Velázquez, *Las Meninas*, 1656–57.), u periodu suvremene umjetnosti metaslika postaje fokusom mnogobrojnih rasprava o modernizmu i postmodernizmu.

⁷ Miško Šuvaković, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky (Zagreb) i Vlees & Beton (Ghent), 2005.

analitičara. Metaumjetnost je uvođenje meta-vizualnih aspekata prikazivanja u slikarstvo da bi se slikom prikazalo drugo umjetničko djelo ili način prikazivanja i izražavanja u slikarstvu”⁸. Uz ovu definiciju Šuvaković navodi primjer slike Jaspera Johnsa, filozofiju rada francuske slikarske grupe *Supports/Surfaces*, te radove slovenskog umjetnika Tuga Šušnika. Treba istaknuti da je pored ovih teorijskih aspekata, bit i poanta završnog rada *Party u kući Levi*, te ono što je autoricu inicijalno privuklo i što je potom željela najviše naglasiti bila međutim i spominjana ‘ljudskost’ prikazana kroz rasplesanu masu gomile ljudi. To bi značilo da autorica ne odustaje od estetičkog, a u krajnjoj liniji i izvjesnog narativnog pristupa usprkos svijesti o spoznajnom metaumjetničkom sloju značenja. Glavna poruka i osjećaj koji bi ovaj rad trebao pobuđivati je univerzalna atmosfera zajedništva koju podjednako razumiju svi, bez obzira na teorijsku i/ili povijesnu pozadinu.

⁸ Ibid., str. 371

Popis literature

Mitchell, J.W.T., "Metaslike", u: Krešimir Purgar (ur.), *Vizualni studiji - umjetnost i mediji u doba slikovnog obrata*, CVS, Zagreb, 2009., str. 24-57

Mitchell, J.W.T. "Što je slika?" u: isti, *Ikonologija. Slika, tekst, ideologija.*; Zagreb, 2009., str. 17-54

Purgar, Krešimir (ur.), uvodni tekst, u: isti, *Vizualni studiji - umjetnost i mediji u doba slikovnog obrata*, CVS, Zagreb, 2009., str. 7-29

Šuvaković, Miško, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky (Zagreb) i Vlees & Beton (Ghent), 2005.

b) Internetski izvori

Artnet stranica, *Bill Viola*

URL:<http://www.artnet.com/artists/bill-viola/> (Pristupljeno stranici 16.8. 2021.)

Artnet stranica, *Onisim Colta*

URL:<http://www.artnet.com/artists/onisim-colta/> (Pristupljeno stranici 16.8. 2021.)

Cheryle Preston, *The Last Supper Portrait Is in Error Based on Scripture and History*

URL:<https://letterpile.com/religion/The-Last-Supper-portrait-is-in-error-based-on-scripture-and-history> (Pristupljeno stranici 15.8. 2021.)

Codrina Laura Ionita, *Religious Themes in Contemporary Art*, abstrakt tekst

URL:https://www.researchgate.net/publication/316005265_Religious_Themes_in_Contemporary_Art (Pristupljeno stranici 16.8. 2021.)

Hrvatska Enciklopedija, Leksikografski Zavod Miroslav Krleža, *Natuknica*

URL:<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27664> (Pristupljeno stranici 9. 8. 2021.)

Somerset fine art stranica, *James Seward*

URL:<http://www.somersetfineart.com/s-1133-seward-james.aspx> (Pristupljeno stranici 15.8. 2021.)

Wikiart, Visual Art Encyclopedia, *Marin Gherasim: List of Works*

URL:<https://www.wikiart.org/en/marin-gherasim/all-works#!#filterName:all-paintings-chronologically,resultType:masonry> (Pristupljeno stranici 16.8. 2021.)

Wikipedia, *Last Supper*, artistic depictions

URL:https://en.wikipedia.org/wiki/Last_Supper (Pristupljeno stranici 13.7. 2021.)

Wikipedia, *The Feast in The House of Levi* Paolo Veronese

URL:[https://en.wikipedia.org/wiki/The_Feast_in_the_House_of_Levi#/media/File:The_Feast_in_the_House_of_Levi_\(edited\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Feast_in_the_House_of_Levi#/media/File:The_Feast_in_the_House_of_Levi_(edited).jpg) (Pristupljeno stranici 30.6. 2021.)

Prikaz rada

Pet "frejmova" od kojih se sastoji praktični dio završnog rada – animacije *Party u kući Levi:*

